

STRENGTHENING THE ACTIVITY OF THE NATIONAL INSURANCE SECTOR AND DEVELOPMENT TRENDS

CONSOLIDAREA ACTIVITĂȚII SECTORULUI NAȚIONAL DE ASIGURĂRI ȘI TENDINȚE DE DEZVOLTARE

Rodica CERNIT¹²³, dr., conf. univ.

Abstract: *The insurance sector, as a specific branch of the economy, plays an important role in the risk management process and directly influences the level of security of businesses and citizens at risk, caused by unfavorable random events, the production of which can cause significant damage. With the development of society, the issue of protection against damage and calamities has become increasingly relevant. In this context, insurance is an important way to minimize and cover damages, providing security to insured persons to resume their activity and which requires permanent development. The digitalization trend of the insurance activity will serve as an opportunity for the development of this sector.*

Key words: *insurance, insurance market, risk, damage.*

Rezumat: *Sectorul de asigurări, ca și ramură specifică a economiei, are un rol important în procesul de gestionare a riscurilor și influențează direct nivelul de securitate a întreprinderilor și cetățenilor expuși riscurilor, cauzate de producerea unor evenimente aleatorii nefavorabile, producerea cărora poate cauza daune de proporții. Odata cu dezvoltarea societății, problema protejării împotriva daunelor și calamităților a devenit tot mai actuală. În acest context asigurările reprezintă o modalitate importantă de minimizare și acoperire a daunelor, oferind siguranță persoanelor asigurate să-și reia activitatea și care necesită o permanență dezvoltare. Tendința de digitalizare a activității de asigurare va servi o oportunitate pentru dezvoltarea acestui sector.*

Cuvinte cheie: *asigurare, piața de asigurări, risc, daună.*

JEL CLASSIFICATION: G22

1. Introducere

Asigurările reprezintă un sector semnificativ al pieței financiare nebancale din Republica Moldova. Funcția principală a asigurărilor constă în gestionarea riscurilor, iar gestionarea corectă a riscurilor contribuie la dezvoltarea economică, menținerea stabilității financiare și creșterea bunăstării populației. Pe parcursul anilor, acest sector a suferit modificări și perfecționări, devenind o importantă componentă economică.

Trecerea la economia de piață, necesită crearea unor măsuri și instrumente economico-financiare, menite să contribuie la promovarea intereselor naționale, la realizarea independenței și suveranității țării, precum și la colaborarea și cooperarea pe plan internațional. Aprobarea Legii cu privire la activitatea de asigurare a dus la desființarea monopolului statului din domeniul asigurărilor, creându-se astfel condiții egale pentru toți doritorii de a activa în acest domeniu.

Importanța și actualitatea acestui articol rezultă din faptul că piața asigurărilor este de o mare importanță pentru sectorul economic în general. Sectorul asigurărilor reprezintă un sistem de protecție a cetățenilor, organizațiilor și statelor, constituind un element indispensabil al sistemului economico-social. Am considerat necesară efectuarea acestei cercetări, deoarece în țara noastră sectorul asigurărilor a început să se dezvolte din ce în ce mai rapid în ultimii ani, dar totuși cererea de asigurări crește într-un ritm relativ lent comparativ cu alte țări.

¹²³ E-mail: rcernit@gmail.com, ASEM

2. Sectorul național de asigurări

Sectorul asigurărilor este un sector activ, diversificat și special din punctul de vedere al modului de funcționare prin metode de gestionare specifice și bine reglementate având un scop concret cu o evoluție de-a lungul timpului.

Entitățile reglementate și supravegheate de către Comisia Națională a Pieței Financiare din domeniul asigurărilor sunt reprezentate de 11 societăți de asigurare- reasigurare la finele anului 2020 față de 13 de societăți la finele anului 2019 , Brokeri în asigurări-reasigurări, în număr de 41 de brokeri la finele anului 2020, în scădere față de finele anului 2019 când se înregistrau 52 de brokeri (diminuarea numărului de intermediari se datorează în principal retragerii licențelor urmare neconformării cerințelor de capital minim; în anul 2020 au fost licențiați 2 brokeri de asigurare-reasigurare); Agenți de asigurare / agenți bancassurance, în număr de 61 entități la finele anului 2020, în creștere față de finele anului 2019 când se înregistrau 28 de agenți.

Tabelul 1 Numărul participanților asigurări

	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020
Societăți de asigurare- reasigurare	14	13	11
Brokeri de asigurare și/sau reasigurare	62	52	41
Agenți de asigurare personae juridice/ agenți bancassurance		28	61
Total	76	93	113

Sursa: Raport anual CNPF 2020

Numărul companiilor de asigurare care activează pe piața de asigurări a scăzut de peste două ori în ultimul deceniu. Această tendință a fost determinată în principal de instituirea noilor reguli pe piața de asigurări prin Legea nr. 407 cu privire la asigurări din 21.12.2006, la care nu s-au putut conforma multe dintre societățile de asigurări cu privire la majorarea capitalului social până la nivelul minim de 15 milioane de lei, pentru asigurătorii care practică activitate în categoria ”asigurări generale”, 22,5 milioane de lei, pentru cei care practică activitate în categoria ”asigurări de viață” și 30 milioane pentru cei care practica ctivitate de reasigurare exclusivă.

Gradul de penetrare al asigurărilor în economie este un indicator sintetic care arată contribuția sectorului de asigurare la crearea produsului intern brut și care se calculează ca raport între volumul primelor de asigurare brute directe și produsul intern brut. Gradul de penetrare a asigurărilor exprimat ca raport între prime brute subscrise și PIB pentru anul 2020 a înregistrat o scădere cu 0,1 p.p Analiza evoluției gradului de penetrare a asigurărilor reflectă creșterea importanței sectorului de asigurări în cadrul economiei naționale.

Densitatea asigurării se exprimă ca raport între total prime de asigurare brute directe încasate și numărul total al locuitorilor țării respective, exprimând astfel prima medie pe cap de locuitor. Densitatea asigurărilor, care reprezintă raportul dintre volumul primelor brute subscrise și numărul populației, a înregistrat 624,8 lei, comparativ cu perioada precedentă este în creștere.

Evoluția gradului de penetrare și densitatea asigurărilor se prezintă în figura 1.

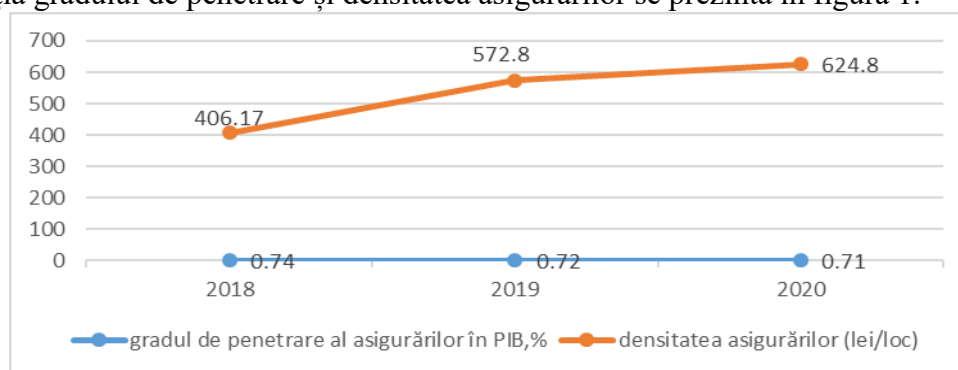

Figura 1 Evoluția gradului de penetrare și a densității asigurărilor

Sursa: elaborat de autor în baza Datelor Încasărilor de prime de asigurare și despăgubiri de asigurare, CNPF, BNS

În 2020, societățile de asigurare au plătit despăgubiri și indemnizații de asigurare în valoare totală de 653,79 mil. lei, înregistrând o creștere cu 19,09 la sută (104,80 mil. lei) comparativ cu 2018 (548,99 mil. lei). Raportul despăgubirilor de asigurare față de primele subscrise a constituit 40,24 la sută, înregistrând o creștere cu circa 4,08 p.p. comparativ cu nivelul din 2019 (36,16 la sută). Acest raport indică faptul că din 100 lei prime subscrise sunt achitate despăgubiri în mărime de 40,24 lei.

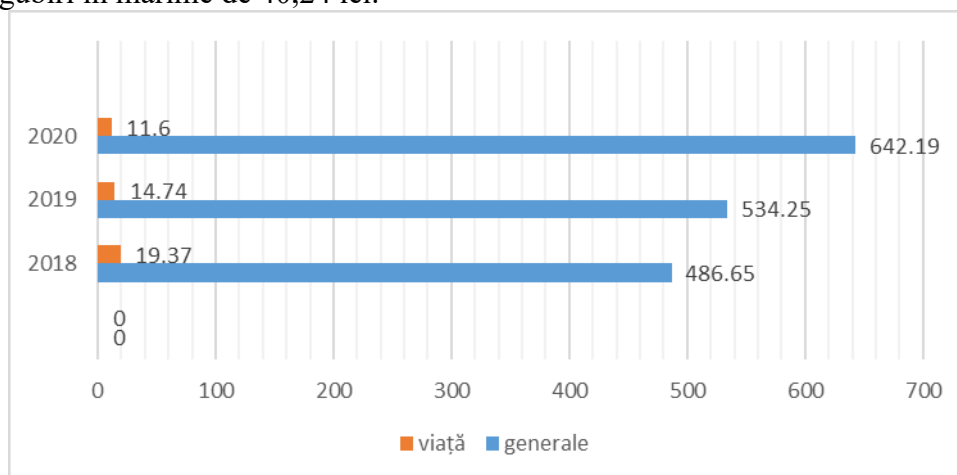

Figura 2. Evoluția despăgubirilor și indemnizațiilor plătite, mil. lei

Sursa: elaborat de autor în baza Datelor Încasărilor de prime de asigurare și despăgubiri de asigurare, CNPF

Despăgubirile achitate la categoria asigurărilor generale dețin o pondere de 98,23 la sută din totalul despăgubirilor și indemnizațiilor de asigurare, iar la categoria asigurărilor de viață cuprind circa 1,77 la sută. În 2020, pentru asigurările obligatorii au fost achitate despăgubiri în sumă totală de 281,50 mil. lei, ceea ce reprezintă 43,06 la sută din totalul despăgubirilor înregistrat pe piața de asigurări, iar pentru asigurările facultative s-au achitat despăgubiri în valoare de 372,29 mil. lei, ce constituie 56,94 la sută din volumul total al despăgubirilor.

Aferente riscurilor de asigurare în portofoliul consolidat la nivelul pieței de asigurări, primele brute subscrise au fost distribuite astfel, încât asigurările de răspundere civilă dețin 51,85 la sută (842,44 mil. lei) din totalul primelor, urmate de asigurările de bunuri – 33,98 la sută (551,99 mil. lei) și asigurările de persoane -14,12 la sută (229,35 mil. lei). Prin urmare, este necesar să cuantificăm faptul (unul îngrijorător) că dimensiunea „asigurări persoane” este una infimă, comparativ cu alte țări, ceea ce expune piața propriu-zisă la riscuri mai consistente, dată fiind „specializarea” acestora pe „asigurări generale”. Ponderea volumului primelor brute subscrise din asigurările de răspundere civilă s-a diminuat cu 2,44 p.p. comparativ cu 2018, primele din asigurările de bunuri au înregistrat o creștere cu 2,58 p.p., cele din asigurările de persoane o scădere cu 0,06 p.p. și primele încasate din reasigurări s-au diminuat cu 0,08 p.p..

Tabelul 2. Structura primelor brute subscrise, despăgubirilor și indemnizațiilor plătite aferente

indicatori	2019				2020			
	Prime		Despăgubiri		Prime		Despăgubiri	
	Volum, mln. lei	Pondere %	Volum, mln. lei	Pondere %	Volum, mln. lei	Pondere %	Volum, mln. lei	Pondere %
Asigurări de răspundere civilă	824,24	54,29	263,88	48,07	842,44	51,85	298,85	45,71
Asigurări de bunuri	476,76	31,40	219,11	39,91	551,99	33,98	299,78	45,85
Asigurări de persoane	215,25	14,18	65,52	11,93	229,35	14,12	55,16	8,44
Prime încasate prin reasigurare	1,91	0,13	0,48	0,09	0,88	0,05	0,0	0,0

Sursa: elaborat de autor în baza Datelor Încasărilor de prime de asigurare și despăgubiri de asigurare, CNPF

Caracteristicile calitative ale pieței asigurărilor relevă structura diferitelor tipuri de asigurări în totalul pieței. Din datele prezentate se observă că se menține atât cota ridicată a componentei obligatorii a contractării polițelor, cât și slaba reprezentare a asigurărilor de viață.

În 2020 au fost emise 1 820 209 polițe de asigurare în baza contractelor încheiate cu persoane fizice și juridice, fiind în creștere cu 84 172 polițe comparativ cu 2019. Din numărul total de polițe, pentru asigurări generale au fost eliberate 1 817 507 polițe, iar pentru asigurări de viață – 2 702 polițe. Piața asigurărilor generale rămâne dominată de asigurările auto (asigurările de răspundere civilă auto - RCA internă și Carte Verde și asigurările de vehicule terestre (CASCO)) care au deținut supremația în portofoliul consolidat al pieței în 2020 – 67,36 la sută (1026,37 mil. lei) din totalul primelor brute subscrise din asigurările generale (1523,67 mil. lei), fiind în scădere cu 2,93 p.p. față de 2019.

Atractivitatea sectorului de asigurări din Republica Moldova pentru investitorii străini se exprimă prin volumul investițiilor străine în capitalul social al companiilor moldovenești. Modificările legislative, orientate spre ajustarea cadrului legislativ la rigorile Uniunii Europene, în special Legea cu privire la asigurări în 2006 și Strategia de dezvoltare a pieței financiare nebankare au permis dezvoltarea infrastructurii de funcționare și oferirea produselor de asigurare mai calitative. Criteriile dure de activitate pentru participanți au înlăturat de pe piață companiile nesigure. Totodată, prin introducerea unor reguli clare de joc, a sporit gradul de încredere al investitorilor străini. La aceasta a contribuit și alegerea vectorului european de dezvoltare, după anul 2009. Schimbările produse în mediul economic și financiar au condus la o nouă abordare, orientată spre transparență, protecția consumatorului, educație financiară și, nu în ultimul rând, la standarde de înalt profesionalism în activitatea de asigurare.

Astfel, investitorii din Europa au obținut încrederea că pot investi în Republica Moldova. Dintre alte tendințe identificate în urma analizei evoluției din ultimul deceniu menționăm dezvoltarea infrastructurii pieței de asigurări (guvernare corporativă, actuari și auditori certificați, funcționarea controlului intern și auditului intern, managementul adecvat al riscurilor), sporirea exigențelor față de participanții profesioniști privind pregătirea profesională în domeniu, conformarea la standardele internaționale de raportare, supravegherea bazată pe estimarea gradului de risc, dezvoltarea parteneriatului public-privat în domeniul asigurărilor, promovarea facilităților fiscale (inclusiv pentru serviciile de asigurare de viață).

În același timp, se observă și aspecte negative, care țin de incertitudini macroeconomice, reglementarea prudentială insuficientă, asigurarea insuficientă a respectării legislației, insuficiența de personal calificat în domeniu ș.a. Asigurarea de proprietate intelectuală se referă de fapt la un set de tipuri de asigurare în care obiectul asigurat este asociat cu crearea, utilizarea sau comercializarea rezultatelor activității intelectuale, precum și cu furnizarea de consultanță și servicii de intermediere pe piața de proprietate intelectuală.

Transformarea digitală a industriei de asigurare reprezintă, fără îndoială, o oportunitate pentru dezvoltarea pieței de asigurare din Republica Moldova, dar este și o provocare pentru companiile de asigurare care trebuie să investească în implementarea softurilor și a mijloacelor necesare digitalizării. În lume există multe inovații în domeniul asigurărilor care se datorează digitalizării societății în general. Un exemplu în acest sens este serviciul de asigurare pentru drone, care, la rândul lor, pot fi utilizate în inspecția riscurilor și evaluarea daunelor, inclusiv în sectorul agricol. Totodată, în ultimii ani tehnologia este tot mai conectată cu sănătatea. Accesoriile inteligente (wearables devices) ne monitorizează ritmul cardiac, calitatea somnului, distanța parcursă pe zi, iar, în multe țări, în cadrul unui contract de asigurare de sănătate, se iau în calcul datele acestor device-uri, care oferă clienților posibilitatea obținerii unor reduceri de preț.

Digitalizarea asigurărilor aduce schimbări prin oferirea următoarelor posibilități:

- analiza datelor despre clienți pentru o percepere mai bună a necesităților și riscurilor pieței;
- determinarea exactă a riscurilor de sănătate prin folosirea accesoriilor inteligente;

- transformarea serviciilor de asigurare într-o activitate inițiată de asigurător, nu de clientul care vine să ceară o asigurare;
- reducerea timpului de soluționare a cererilor datorită serviciilor de localizare (în special în cazul accidentelor rutiere);
- disponibilitatea non-stop pentru deservirea clienților;
- folosirea IoT senzorilor ca sistem de avertizare pentru reducerea frecvenței și severității reclamațiilor ș.a.

Digitalizarea asigurărilor creează un șir de oportunități pentru dezvoltarea pieței: creșterea numărului de clienți, creșterea cererii; reducerea cheltuielilor ca urmare a lichidării filialelor și a reducerii numărului de angajați; diversificarea portofoliilor de servicii; creșterea eficienței funcțiilor backoffice prin tranzacții mai rapide, mai transparente și fără erori; îmbunătățirea relațiilor cu clienții prin utilizarea aplicațiilor de consultanță robotizată ș.a.

Tendențele mondiale în domeniul asigurărilor reflectă o orientare clară spre digitalizare. Noile tehnologii informaționale se afirmă tot mai mult. La nivel global, 37,1% din consumatorii serviciilor de asigurare folosesc canalele digitale de acces la servicii cel puțin o dată în lună. Căile tradiționale de răspândire a serviciilor de asigurare cedează tot mai mult pozițiile în fața tehnologiilor digitale. Astfel, fiecare a 5-a poliță de asigurare din lume este cumpărată prin intermediul canalelor digitale. În Republica Moldova, odată cu apariția internetului mobil la prețuri accesibile, fiecare persoană are posibilitatea să beneficieze de diferite tipuri de servicii direct de pe telefonul mobil în doar câteva secunde.

Pe parcursul ultimilor ani, în Republica Moldova au apărut canale online de distribuire a serviciilor de asigurare. Au fost lansate portaluri care permit calcularea, procurarea și achitarea polițelor de asigurare prin Internet.

Sistemul Informațional Automatizat de Stat permite stabilirea corectă și transparentă a primei de asigurare în funcție de factorii de risc individuali, în special prin sistemul bonus-malus, care are menirea de a acorda reduceri legale de prime pentru conducătorii auto disciplinați și a aplica majorări de prime pentru cei care au produs accidente rutiere din vina lor. Totodată, Sistemul Informațional permite schimbul de informații cu organele afacerilor interne în scopul exercitării funcției de control privind posesia asigurării RCA și Carte Verde. Digitalizarea procesului de emisie a polițelor RCA permite contracararea fraudelor legate de încheierea contractelor de asigurare cu date anterioare producerii accidentelor rutiere.

La etapa actuală, piața de asigurări din Republica Moldova reprezintă un sector profitabil al pieței financiare nebancale, care indică ritmuri dinamice de creștere, dar care are și rezerve de dezvoltare. Totuși, piața asigurărilor este subdezvoltată comparativ cu potențialul existent și cu nivelul de dezvoltare în alte state, inclusiv cele vecine. Factorii care influențează negativ dezvoltarea pieței sunt veniturile modeste ale populației, nivelul redus al culturii asigurărilor în societate, deprinderea populației de a miza pe ajutorul statului în situații dificile, precum și diversificarea slabă a serviciilor de asigurare oferite pe piață. Pentru a atinge un nivel mai înalt de stabilitate și transparență a pieței asigurărilor, capabilă să protejeze interesele cetățenilor și ale agenților economici, precum și să devină o sursă importantă de investiții pentru dezvoltarea economică a țării, avem nevoie în continuare de reforme, de investiții importante, de implementarea tehnologiilor informaționale și de o competiție corectă în acest domeniu. În acest context, cele mai la îndemână soluții ar fi: aplicarea unor stimulente fi scale suplimentare cu scopul promovării asigurărilor benevole; revizuirea modelului actual de asigurări medicale, inclusiv pentru ca el să-și îndeplinească funcția de control al calității serviciilor medicale prestate; promovarea pachetelor de asigurare de viață cu posibilități de economisire, pentru a oferi o alternativă fondurilor de pensii, care nu funcționează în Republica Moldova; dezvoltarea serviciilor de vânzare prin Internet, care are toate șansele să devină unul dintre principalele mijloace de comercializare.

Dintre problemele importante ce influențează dezvoltarea pieței de asigurări, pot fi menționate disparitățile regionale și dezvoltarea insuficientă a infrastructurii acesteia. Societățile de asigurări-lidere pe piață sunt concentrate în capitala țării. Tradițional, valorificarea pieței regionale se manifestă prin deschiderea de filiale și reprezentanțe. Întreținerea aparatului executiv al subdiviziunii, asigurarea acestuia cu comunicații și tehnică, fără de care astăzi este imposibilă organizarea activității societății de asigurări, plus chiria, sunt cheltuieli foarte costisitoare.

În condițiile actuale de dezvoltare a economiei țării, situația privind pregătirea cadrelor calificate, recalificarea și instruirea continuă a acestora pentru piața de asigurări rămâne complicată. Numărul total al actuarilor licențiați pe piața de asigurări este de doar cinci persoane, plus încă vreo zece persoane licențiate în auditul activității de asigurări. Dezvoltarea activității de asigurări în Republica Moldova, spațiul ei economic și teritorial actual impun necesitatea pregătirii cadrelor calificate cu studii superioare. Specialitatea „Finanțe și asigurări” există doar în cadrul facultăților de științe economice, deci studii separate în domeniul asigurărilor, deocamdată, nu se practică. Este vorba de pregătirea cadrelor calificate cu studii superioare speciale în domeniul asigurărilor.

Pentru soluționarea cu succes a problemei cu privire la pregătirea cadrelor calificate în domeniul asigurărilor, se prevede elaborarea unor programe de studiu ce vor include practicile țărilor cu infrastructură dezvoltată în industria asigurărilor. De asemenea, se planifică studierea programelor internaționale la maximum și utilizarea oportunităților oferite de instituțiile financiare internaționale pentru pregătirea și perfecționarea profesională a specialiștilor din sfera asigurărilor. Referitor la structura societăților de asigurări, se planifică formarea unor servicii speciale de evaluare a riscurilor, determinarea tarifelor de asigurare, estimarea despăgubirilor de asigurare conform practicii internaționale.

3. Concluzii

Businessul asigurărilor în Republica Moldova este reprezentat de entități cu relații juridice și economice de colaborare reciprocă. Pe piața de asigurări, se vinde și se cumpără o marfă specifică – acoperirea de asigurare. În ultimii ani, s-a majorat considerabil gama serviciilor de asigurare propuse consumatorilor, s-au modernizat mecanismele de prestare a acestora, au fost perfecționate metodele de gestiune a riscurilor.

Sectorul de asigurări din Republica Moldova se află de mai mulți ani în proces de dezvoltare, fiind determinată de evoluția social-economică a țării, bunăstarea populației și de tergiversarea unor reforme importante. Aplicarea noului cadru legal presupune o mai bună gestionare a riscurilor, dar și creșterea încrederii cetățenilor și investitorilor față de sectorul de asigurări prin implementarea unor practici de guvernare corporativă.

Formarea unui sistem de pregătire a cadrelor performante în domeniul asigurărilor este una din problemele care necesită eforturi considerabile din partea organelor de stat, instituțiilor de învățământ superior, asigurătorilor și agenților de asigurări, cu utilizarea experiențelor performante din alte țări. Nu mai puțin importantă, vorbind de aspectele problematice ale pieței de asigurări interne, în opinia noastră, este gama slab dezvoltată a serviciilor de asigurări prestate de asigurători.

Prin urmare, obiectivul de bază al sectorului de asigurări din Republica Moldova rămâne a fi formarea unei piețe stabile și transparente, bazată pe tehnologii moderne de asigurare, capabilă să protejeze interesele cetățenilor și ale agenților economici, precum și să devină un sector cu pondere semnificativă în asigurarea stabilității financiare a statului.

Pentru a atinge un nivel mai înalt de stabilitate și transparență a pieței asigurărilor, capabilă să protejeze interesele cetățenilor și ale agenților economici, precum și să devină o sursă importantă de investiții pentru dezvoltarea economică a țării, avem nevoie în continuare de reforme, de investiții importante, de implementarea tehnologiilor informaționale și de o competiție corectă în acest domeniu. În acest context, cele mai la îndemână soluții ar fi:

- aplicarea unor stimulente fiscale suplimentare cu scopul promovării asigurărilor benevole;
- revizuirea modelului actual de asigurări medicale, inclusiv pentru ca el să-și îndeplinească funcția de control al calității serviciilor medicale prestate;
- promovarea pachetelor de asigurare de viață cu posibilități de economisire, pentru a oferi o alternativă fondurilor de pensii, care nu funcționează în Republica Moldova;
- dezvoltarea serviciilor de vânzare prin internet, care are toate șansele să devină unul dintre principalele mijloace de comercializare.

La etapa actuală, piața de asigurări din Republica Moldova reprezintă un sector profitabil al pieței financiare nebankare, care indică ritmuri dinamice de creștere, dar care are și rezerve de dezvoltare. Totuși, piața asigurărilor este subdezvoltată comparativ cu potențialul existent și cu nivelul de dezvoltare în alte state. Factorii care influențează negativ dezvoltarea pieței sunt veniturile modeste ale populației, nivelul redus al culturii asigurărilor în societate, deprinderea populației de a miza pe ajutorul statului în situații dificile, precum și diversificarea slabă a serviciilor de asigurare oferite pe piață. Asigurările la nivel internațional stimulează și sunt un exemplu demn de urmat de Republica Moldova, care urmărește vectorul european urmărind standardele internaționale.

În încheiere este de menționat că fără asigurări în prezent este dificil deoarece anume asigurările acoperă riscurile economice, tehnologice ale persoanelor juridice, permite persoanelor să-și desfășoare activitatea de zi cu zi iar întreprinderile să activeze în mod normal și să se dezvolte, să implementeze noi politici și inovații. Pentru aceasta e nevoie de a îmbunătăți situația pe piața de asigurări din Republica Moldova.

Referințe:

1. Legea cu privire la asigurări: nr. 407-XVI din 21.12.2006. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2007, nr.47-49/21
2. Legea cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule*nr. 414-XVI din 22.12.2006
3. Conceptul tehnic al Sistemului automatizat de stat în domeniul asigurărilor obligatorii de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule. Hotărârea Guvernului nr.133 din 27.02.2012. În: *Monitorul Oficial* nr.42-45/161 din 02.03.2012
4. Dolghi, I. Problemele asigurării riscurilor în afaceri și direcțiile principale de dezvoltare a pieței de asigurări din Republica Moldova. În: *Revista ECONOMICA* nr. 3 (85) 2013
5. Raport anual al Comisiei Naționale a Pieței Financiare, anii: 2019-2020, www.cnpf.md
6. Negoită, I. *Asigurări și reasigurări în economie*. Sibiu: ed. Polsib, 1998 ISBN 973-97317-2-4
7. Constantinescu, D.A., Brad, O., Costache, A., Iordache, A., Simion, D., Ungureanu, A.M., - *Conjunctura pieței mondiale a asigurărilor* - 2001, București: Colecția Națională, S.C. Naționala S.A., , 2002 ISBN 978-973-7815-54-5
8. www.cnpf.md
9. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/52874
10. <https://www.bizlaw.md/2017/08/11/sectorul-de-asigurari-din-republica-moldova-consolidarea-pieteii-si-tendinta-de-digitalizare>